

УДК 616.314-08:613

І.Ю. Литовченко, Е.В. Ніколішина, Т.О. Петрушанко

ВПЛИВ УПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВИХ РОЗРОБОК СПІВРОБІТНИКІВ КАФЕДРИ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ВДНЗ УКРАЇНИ «УМСА» НА ЯКІСТЬ ЇХНЬОЇ ЛІКУВАЛЬНОЇ РОБОТИ

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Невід'ємною складовою діяльності викладачів клінічних стоматологічних кафедр є лікувально-профілактична і наукова робота. Упровадження нових, науково розроблених способів діагностики, лікування і профілактики хвороб твердих тканин зубів, пародонта і слизової оболонки порожнини рота сприяє покращенню показників лікувальної роботи. Співробітники кафедри терапевтичної стоматології ВДНЗ України «УМСА» постійно надають консультативну допомогу і здійснюють лікування населення м. Полтави і Полтавської області на базі терапевтичного відділення КУ «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна клінічна поліклініка».

На кафедрі виконується ініціативна науково-дослідна робота на тему «Механізми впливу хвороботворних факторів на стоматологічний статус осіб із соматичною патологією, шляхи їх корекції та блокування» (№ держ. реєстрації 0115 U001138), у рамках якої постійно розробляються і впроваджуються в практичну діяльність нові методи діагностики, профілактики, лікування різноманітних стоматологічних хвороб.

Мета дослідження – проаналізувати наукові розробки співробітників кафедри терапевтичної стоматології ВДНЗ України «УМСА» та їхній вплив на якість лікувальної роботи за останні 5 років.

Матеріал і методи дослідження

Виконаний аналіз ґрунтується на даних річних звітів кафедри терапевтичної стоматології з науково-дослідної та лікувальної роботи, форм облікової звітності: 037/о, 039/2о співробітників кафедри за 2012-2016 рр.

Результати та їх обговорення

За останні п'ять років професори, доценти й асистенти кафедри запропонували і впровадили в практичну охорону здоров'я наукові розробки, які відображені в монографії, 2 навчальних посібниках, у 8 власних патентах України, 2 інформаційних листах, нововведенні, методичних рекомендаціях, наукових статтях.

У науковій монографії к.мед.н. Н.І.Белікової та співавторів [1] обґрунтовано застосування адгезивного шинування рухомих зубів за різними методиками залежно від характеру структурно-функціональних змін зубощелепного апарату, ступеня тяжкості пародонтиту, яке базується на різних резервних структурних можливостях пародонта при локалізованих і генералізованих па-

тологічних ураженнях. Автори на підставі клінічних і рентгенологічних досліджень шляхом математичних розрахунків розробили шинувальну конструкцію, обґрунтували показання і запропонували методику шинування зубів із патологічною рухомістю фронтальної ділянки нижньої і верхньої щелеп із розташуванням армувального елемента з вестибулярного боку, а також спосіб адаптації шини до міжзубних проміжків, що дало змогу підвищити ефективність комплексного лікування хворих на пародонтит.

Спільно зі співробітниками кафедри фармакології виданий навчальний посібник з актуальної проблеми клінічної медицини – вірусні хвороби (2013) [2]. Часто лікар-стоматолог першим діагностує різноманітні вірусні інфекції. Їхні прояви в щелепно-лицевій ділянці лікує переважно стоматолог, що потребує високої професійності в діагностиці та терапії таких хворих.

Останніми роками серед стоматологічних хворих помітна прогресуюча тенденція до зростання клініки ускладнень лікарської терапії (медикаментозні алергії, кандидоз, інтоксикації). Тому визначення причин, діагностики алергічних хвороб, можливостей первинної і вторинної профілактики має суттєве значення в роботі лікаря-стоматолога та стало основою написання навчального посібника, присвяченого стоматологічним аспектам алергії [3].

Серед показників роботи співробітників кафедри терапевтичної стоматології стабільно високим залишається постійний консультативний прийом і лікування пацієнтів із хворобами СОПР (табл.).

Асистент кафедри, к.мед.н. О.М.Бойченко запатентував у співавторстві спосіб комплексного лікування генералізованого пародонтиту у хворих на ішемічну хворобу серця (ІХС) зі стабільною стенокардією напруження [4]. Авторами доведена ефективність диференційованого застосування антигіпоксанта мексикору і препарату коензиму Q10 для вторинної профілактики тканинної та циркуляторної гіпоксії в тканинах пародонта, якими супроводжується ІХС. Місцево після видалення всіх подразнювальних факторів та проведення базисної терапії додатково проводять інстиляції 5% розчину мексикору і накладають твердіючу пов'язку (склад: мексикор, окис цинку, дентин-порошок, ланолін). Запропонований спосіб сприяє нормалізації клінічних і параклінічних показників, покращує регіональну гемодинаміку та мікроциркуляцію тканин пародонта.

Таблиця
Кількісні та якісні показники лікувальної роботи викладачів кафедри

Показники лікувальної роботи	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Прийнято хворих усього	8698	8913	8496	7430	6358
з них первинних (%)	55,0	54,0	48,9	44,5	45,8
Поставлено пломб усього	4824	5214	4775	4388	3803
- з них цементних (%)	11	10	8	9	11
-КМ хімічного затвердіння (%)	14	13	15	14	12
-КМ світл. затвердіння (%)	75	77	77	77	77
Відвідувань на 1 санацію	4,8	4,6	4,6	4,2	3,9
Відвідувань на 1 пломбу	1,8	1,7	1,8	1,7	1,7
Відношення пломб із неускладненим карієсом до пломб з ускладненим карієсом	1/ 2,9	1/ 3,0	1/ 2,9	1/ 3,4	1/ 3,2
Сановано від первинних (%)	37,1	40,2	44,7	52,9	55,6
Вилікувано за 1 сеанс ускладненого карієсу (%)	22	38	31	24	24
Вилікувано хвороб пародонта за місяць	102,4	97,0	91,4	86,1	87,4
Вилікувано хвороб СОПР за місяць	48,6	55,1	46,9	46,3	46,9
Проведено консультацій хворих у середньому за місяць	111,0	99,7	90,7	114,4	85,2

Авторський спосіб оцінки ризику запальних хвороб пародонта [5] дозволяє підвищити ефективність ранньої діагностики порушень мікробіоценозу порожнини рота, дає можливість швидко провести аналіз великої кількості цитологічного і бактеріологічного матеріалу із порожнини рота, доступний для виконання в клінічних, навчальних і наукових лабораторіях, де є оптичні мікроскопи з імерсійною системою і можливе фарбування мікропрепаратів.

Співробітники кафедр терапевтичної стоматології та мікробіології УМСА запропонували для впровадження в закладах охорони здоров'я стоматологічного профілю і діагностичних клінічних лабораторіях спосіб виділення анаеробних мікроорганізмів порожнини рота [6], який підвищує ефективність та інформативність кількісної оцінки мікрофлори в ротовій порожнині пацієнтів.

На кафедрі запропоновані та впроваджені прогностичні цитологічні критерії розвитку запальних змін ясен у вагітних [7], які дозволяють оцінити ступінь тяжкості гінгівіту в жінок у I триместрі вагітності, спрогнозувати його виникнення.

Асистент, к.мед.н. А.В.Зайцев і співавтори розробили, запатентували і впроваджують нову методику препарування зубів при неускладненому карієсі в осіб похилого та старечого віку [8]. Такий спосіб лікування карієсу зубів із використанням атравматичної відновної методики включає хіміко-механічну обробку каріозних порожнин за допомогою нових інструментів. Пломбувальний матеріал заміщують за запропонованою методикою спеціальним ультразвуковим пристроєм. Усе це сприяє підвищенню ефективності лікування карієсу зубів у осіб похилого віку.

Спосіб комплексного лікування запальних хвороб пародонта ВІЛ-інфікованих, який розробили і впровадили к.мед.н. Н.В.Іленко і співавтори [9], охоплює професійну гігієну порожнини рота, створення індивідуального алгоритму гігієни, санацію порожнини рота, призначення спеці-

ального лікувально-профілактичного комплексу, який базується на застосуванні внутрішньо чаю з трав м'яти і золототисячника, природного лимоннокислого кальцію, а місцево – розчину «Сандрину» для ротових ванночок, гелю й ополіскувача на основі гіалуронової кислоти «Генгігелю». Цей спосіб може бути використаний стоматологом на амбулаторному прийомі в умовах поліклініки і спеціалізованих центрів допомоги ВІЛ-інфікованим після встановлення діагнозу. Для можливості прогнозування темпів розвитку патології пародонта з огляду на стадію розвитку ВІЛ-інфекції, виявлення активних патогенетичних факторів розвитку захворювання в кожному конкретному випадку співробітники кафедри терапевтичної стоматології у співавторстві запатентували спосіб діагностики запальних хвороб пародонта у ВІЛ-інфікованих [10].

Для прогнозування виникнення карієсу зубів к.мед.н. А.В.Зайцев і співавтори запропонували спосіб аналізу назубних відкладень [11], який охоплює зняття відбитка із зуба або групи зубів із утвореними на них назубними відкладеннями та повторне зняття відбитка після їх видалення. Ці етапи виконують із використанням еластичних відбиткових мас, унаслідок чого отримують об'ємну структуру назубних відкладень.

Видані методичні рекомендації щодо гематологічних показників та їхнє значення в практиці лікаря-стоматолога [12] акцентують увагу на тому, що гематологічний аналіз є одним із найважливіших діагностичних методів. Він відображає реакцію кровотворних органів за умов впливу на організм різних фізіологічних і патологічних факторів та має суттєве значення як у встановленні діагнозу, так і в процесі аналізу динаміки лікування стоматологічних пацієнтів.

Активно застосовується практичними лікарями терапевтичного стоматологічного відділення запатентована викладачами кафедри терапевтичної стоматології методика спрощеного лікування ускладненого карієсу [13], що передбачає

заповнення порожнини зуба і кореневих каналів цитратним буфером із наступним насиченням його лимонною кислотою. Нерозчинний осад, який утворюється при цьому, приводить до обтурації дентинних каналців, завдяки чому зростає ефективність віддалених термінів лікування.

Асистент кафедри к.мед.н. І.О.Іваницький і співавтори запатентували спосіб виготовлення адгезивного мостоподібного незнімного зубного протеза за простішою технологією [14]. Запропонована конструкція відповідає сучасним естетичним і функціональним вимогам, не потребує корекції впродовж 2-3 років.

З метою вдосконалення методики пломбування каріозних порожнин зубів II класу за Блеком співавтори кафедри професор А.К.Ніколішин, асистент І.О.Іваницький запатентували новий спосіб відновлення контактних поверхонь бічних зубів [15]. Він полягає в тому, що спочатку порцію рідкого композиту до 1 мм наносять на внутрішню поверхню матриці, активують матрицю в бік зуба і полімеризують пломбувальний матеріал, після цього порожнину заповнюють традиційною технікою пошарового внесення.

Активне впровадження в лікувальний процес нових способів діагностики, первинної та вторинної профілактики неускладненого й ускладненого карієсу зубів, хвороб пародонта і СОПР дозволяє значно підвищити рівень лікувальної роботи співробітників кафедри терапевтичної стоматології ВДНЗ України «УМСА», що позначається на основних кількісних і якісних показниках їхньої лікувальної роботи (див. табл.).

Аналізуючи зазначені в таблиці показники, слід підкреслити широке застосування сучасних пломбувальних матеріалів (77% - композитних матеріалів (КМ) світлового затвердіння), високі показники санації, проведення курсів лікування хвороб тканин пародонта і слизової оболонки. Так, якісний показник «Сановано від числа первинних, %» за п'ять років збільшився в 1,5 рази (з 37,1% до 55,6 %), поряд із цим зменшується кількість відвідувань на одну санацію (з 4,8 до 3,9 відповідно). Професори і доценти кафедри постійно проводять консультації для хворих Полтавської області, а також переселенців із зони АТО. За останні два роки такі пацієнти склали: у 2015 р. - 3,46% кількості первинних хворих, у 2016 р. – 2, 93%.

Висновки

Практична спрямованість розробок науковців кафедри терапевтичної стоматології суттєво впливає на лікувальну роботу, покращує її якісні показники. Запропоновані в наукових розробках (патентах, нововведеннях, інформаційних листах) нові способи діагностики і лікування численних стоматологічних хвороб дозволяють скоротити терміни лікування, зменшити кількість ускладнень, отримати стійкий естетичний і функціональний ефект.

Аналізуючи показники лікувальної роботи,

слід зазначити, що кожного року збільшується кількість пацієнтів із хворобами СОПР і тканин пародонта, які звертаються на кафедру по лікувально-профілактичну допомогу, що потребує постійного вдосконалення методів їх обстеження і терапії. Створення нових наукових розробок у цьому напрямі - актуальне завдання наукової і лікувальної діяльності викладачів кафедри терапевтичної стоматології.

Література

1. Белікова Н.І. Принципи біомеханіки шинування рухомих зубів: монографія /Н.І.Белікова, Т.О.Петрушанко, О.Б.Беліков.- К.: Інтерсервіс, 2016.-186 с.
2. Петрушанко Т.О. Вірусні інфекції, прояви в щелепно-лицевій ділянці, фармакотерапія та профілактика: навч.посібник; гриф ЦМК МОЗ України /Т.О.Петрушанко, С.Ю.Чечотіна, Т.Д.Бублій.- Полтава, 2013.-170 с.
3. Петрушанко Т.А. Стоматологические аспекты аллергии: уч.пособие для иностранцев/Т.А.Петрушанко, Э.В.Николишина.-К.: Интерсервис,2016.-104 с.
4. Пат. № 73973 Україна МПК А61К 6/00. Спосіб комплексного лікування генералізованого пародонтиту у хворих на ішемічну хворобу серця /В.М.Ждан, О.М.Бойченко, А.К.Ніколішин, О.В.Катрушов, В.О.Костенко; заявник та патентовласник ВДНЗУ "УМСА". – № у 2012 04496; заявл. 09.04.12; опубл. 10.10.12, Бюл.№ 19.
5. Петрушанко Т.О. Спосіб оцінки ризику запальних захворювань пародонта /Т.О.Петрушанко, Г.А.Лобань, В.В.Черета /Інформаційний лист про нововведення в системі охорони здоров'я.-К.:Укрмедпатентінформ МОЗ України.-2012.-№136.-2 с.
6. Спосіб виділення анаеробних мікроорганізмів порожнини рота /[Г.А.Лобань, Т.О.Петрушанко, О.В.Ганчо, В.В.Черета] /Інформаційний лист про нововведення в системі охорони здоров'я.-К.:Укрмедпатентінформ МОЗ України.-2012.-№269.-2 с.
7. Петрушанко Т.О. Прогностичні цитологічні критерії розвитку запальних змін у вагітних /Т.О.Петрушанко, Л.Й.Островська //Реєстр галузевих нововведень.-К., 2012.-Вип.37, Реєстр №392/37/12.-С.41-42.
8. Пат. № 73856 Україна МПК А61С 7/00. Спосіб лікування карієсу зубів з використанням атравматичної відновної методики /А.К.Ніколішин, А.В.Зайцев, Н.В.Котелевська, Ю.Ю.Гриценко; заявник та патентовласник ВДНЗУ "УМСА". – № у 2012 03554; заявл. 26.03.12; опубл. 10.10.12, Бюл.№ 19.
9. Пат. № 75796 Україна МПК А61С 19/00. Спосіб комплексного лікування запальних захворювань тканин пародонта ВІЛ-інфікованих /Т.О.Петрушанко, Н.В.Іленко; заявник та патентовласник ВДНЗУ "УМСА". – № у 2012 07362; заявл. 18.06.12; опубл. 10.12.12, Бюл.№ 23.
10. Пат. № 83466 Україна МПК А61С 19/00. Спосіб діагностики запальних захворювань тканин пародонта ВІЛ-інфікованих /Т.О.Петрушанко, Л.Е.Весніна, Т.В.Мамонтова, Н.В.Іленко; заявник та патентовласник ВДНЗУ "УМСА". –

- № у 2012 04008; заявл. 01.04.13; опубл. 10.09.13, Бюл.№ 17.
11. Пат. № 81544 Україна МПК А61В 10/00. Спосіб вивчення назубних відкладень /Л.Ф.Каськова, А.В.Артемьев, А.В.Зайцев; заявник та патентовласник ВДНЗУ "УМСА". – № у 2012 12269; заявл. 26.10.12; опубл. 10.07.13, Бюл.№ 13.
  12. Гематологічні показники та їх значення в практиці лікаря-стоматолога: методичні рекомендації /[О.П.Ступак, А.П.Левицький, Т.П.Скрипнікова, Н.В.Гасюк].-Одеса, 2014.-29 с.
  13. Пат. № 107843 Україна МПК А61К 6/02. Спосіб імпрегнації дентину кореневого каналу зуба /Т.Д.Бублій, О.П.Костиренко, В.С.Парфьонова; заявник та патентовласник ВДНЗУ "УМСА". – № у 2012 12325; заявл. 14.12.15; опубл. 24.06.16, Бюл.№ 12.
  14. Пат. № 104040 Україна МПК А61С 13/23. Спосіб виготовлення адгезивного мостоподібного протеза /І.О.Іваницький, О.С.Іваницька, А.К.Ніколішин, О.В.Рибалов; заявник та патентовласник ВДНЗУ "УМСА". – № у 2015 06533; заявл. 03.07.15; опубл. 12.01.16, Бюл.№ 1.
  15. Пат. № 109270 Україна МПК А61С 5/00. Спосіб відновлення контактних поверхонь бічних зубів /І.О.Іваницький, О.С.Іваницька, А.К.Ніколішин, О.В.Рибалов; заявник та патентовласник ВДНЗУ "УМСА". – № у 2016 00034; заявл. 04.01.16; опубл. 25.08.16, Бюл.№ 16.

**Стаття надійшла
27.04.2017 р.**

Резюме

Проаналізовані кількісні та якісні показники лікувальної роботи співробітників кафедри терапевтичної стоматології за 2012-2016 рр., які свідчать про ефективність упровадження в практичну діяльність нових технологій, запропонованих науковцями кафедри.

Ключові слова: наукові розробки, лікувальна робота, кількісні, якісні показники.

Резюме

Представлен анализ количественных и качественных показателей лечебной работы сотрудников кафедры терапевтической стоматологии за 2012-2016 г., который свидетельствует об эффективности внедрения в практическую деятельность новых технологий, предложенных учеными кафедры.

Ключевые слова: научные разработки, лечебная работа, количественные, качественные показатели.

UDC 616.314-08:613

INFLUENCE OF EMPLOYEES INTRODUCTION OF SCIENTIFIC DEVELOPMENTS OF THERAPEUTIC DENTISTRY VDNZU "UMSA" THE QUALITY OF THEIR CLINICAL WORK

I. Lytovchenko, E. Nikolishyna, T. Petrushanko

HSEE of Ukraine "Ukrainian Medical Stomatological Academy"

Summary

The article presents an analysis of quantitative and qualitative indicators of medical staff of therapeutic dentistry for 2012-2016, GG, which shows the effectiveness of practical implementation of new technologies proposed by scientists of the department.

Key words: research and development, medical work, quantitative and qualitative indicators